

Parteneriatul Estic – instrucțiuni de utilizare

- Republica Moldova ca o oportunitate -

Autori: Paul Ivan

Cristian Ghinea

Parteneriatul Estic – instrucțiuni de utilizare

- Republica Moldova ca o oportunitate -

Autori: Paul Ivan

Cristian Ghinea

Cuprins

Introducere.....	4
Parteneriatul Estic: un început nesigur.....	5
Care este oferta?	6
Dimensiunea bilaterală.....	6
Dimensiunea multilaterală.....	7
EaP în prezent. Comparații între țările EaP.....	9
Armenia	10
Azerbaidjan.....	10
Georgia.....	11
Belarus	11
Ucraina.....	12
Cazul Republicii Moldova	14
Concluzii și recomandări.....	17

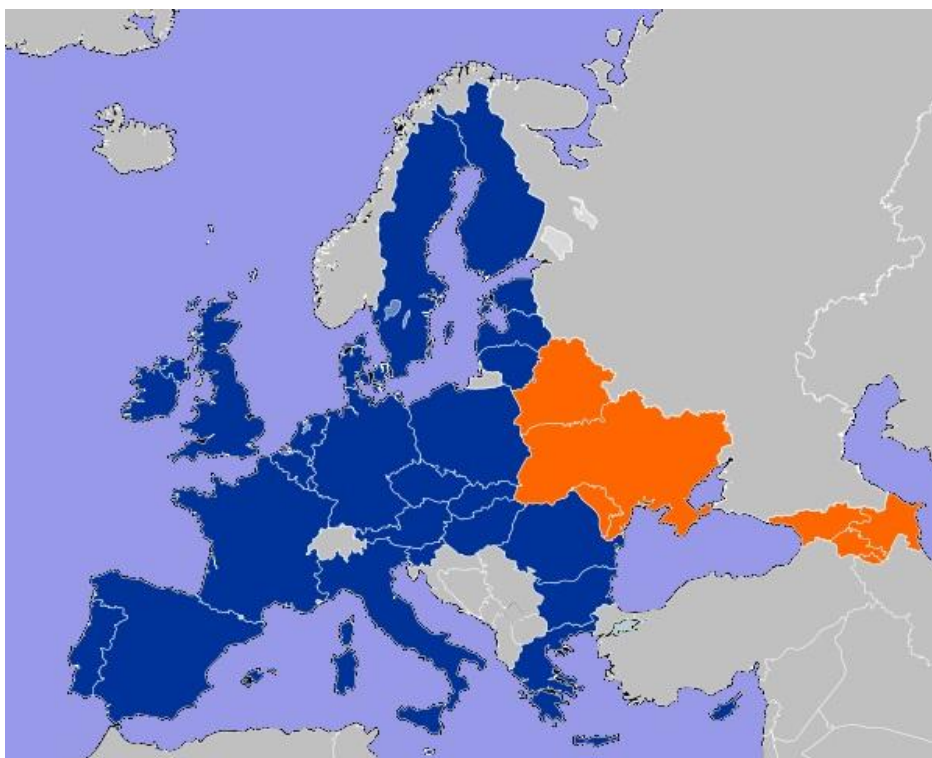
Introducere¹

A trecut mai bine de un an de la lansarea oficială, în luna mai 2009, a Parteneriatului Estic (EaP)², o inițiativă comună polono-suedeză care încearcă să actualizeze cadrul relațiilor dintre Uniunea Europeană și șase vecini est-europeni (Belarus, Ucraina, Republica Moldova, Georgia, Azerbaidjan și Armenia). Principalele obiective ale EaP sunt asocierea politică și integrarea economică a celor șase țări EaP cu Uniunea Europeană.

Parteneriatul Estic a fost creat cu scopul întăririi dimensiunii estice a Politicii Europene de Vecinătate (PEV), lansată în 2004, și, în acest sens, a fost salutat ca un bun pas către diferențierea dimensiunilor estică și sudică a PEV. EaP a fost lansat, în parte, și ca o reacție la inițiativa franceză de formare a Uniunii pentru Mediterana (UfM) cu vecinii sudici ai Europei, dar EaP nu presupune crearea unor noi instituții așa cum este cazul UfM.

Prezentul raport intenționează să prezinte situația actuală a programului și poziția celor șase țări EaP în ceea ce privește această inițiativă, cu un accent special pe Republica Moldova. Raportul va aduce argumente în sprijinul ideii că deși s-au înregistrat unele realizări, Parteneriatul Estic este departe de a-și atinge potențialul deplin și are nevoie, în mod evident, de câteva succese vizibile. În cea de-a doua parte a sa, raportul susține că Republica Moldova ar putea deveni povestea de succes de care are nevoie Parteneriatul Estic și se încheie cu concluzii și recomandări.

Fig. 1 UE și cele șase țări EaP

¹ O versiune inițială a acestui studiu a fost prezentată în cadrul seminarului internațional "Security Architecture in the EU Eastern Neighborhood: Challenges and Realities", Chisinau 21-23 iunie, 2010

² Deoarece în limba română nu există încă o abreviere încetățenită a Parteneriatului Estic am optat pentru utilizarea abrevierii engleze, utilizând EaP de la Eastern Partnership.

Parteneriatul Estic: un început nesigur

Inițiativa a primit un sprijin diferit în cadrul UE, mulți dintre liderii influenți ai Uniunii (Nicolas Sarkozy, Gordon Brown, Silvio Berlusconi și Jose Luis Zapatero) neparticipând la summitul de lansare de la Praga. Parteneriatul a fost susținut mai ales de unele state membre central-est-europene (Polonia, Cehia, statele baltice etc.). Țări precum România, Bulgaria și Grecia au fost inițial destul de sceptice în privința EaP, temându-se de o duplicare a inițiativelor. Preocuparea era legată de Sinergia Mării Negre, un program UE pe care aceste țări l-au susținut și care ar fi putut fi umbrit de această nouă inițiativă regională. Inițial, guvernul suedez a susținut activ inițiativa, după care s-a implicat mai puțin în dezvoltarea cadrului creat. Polonia a continuat să susțină inițiativa, propunând, de exemplu, la prima reuniune ministerială informală a Parteneriatului Estic din mai 2010, crearea unui Grup de prieteni ai parteneriatului Estic format din Canada, Japonia, Norvegia, Rusia, Elveția, Turcia și Statele Unite.

Parteneriatul Estic a fost criticat în țări precum Ucraina sau Republica Moldova pentru că oferă prea puțin și pentru că ar fi doar o reambalare a PEV. Chiar dacă EaP nu exclude aderarea la UE, unii au considerat inițiativa drept un premiu de consolare pentru țări cărora nu li se va oferi aderarea la Uniune.

Această critică se reduce la faptul că în cadrul EaP, UE se bazează pe instrumentele extinderii fără să ofere avantajele acesteia

Această critică se reduce la faptul că în cadrul EaP, UE se bazează pe instrumentele extinderii fără să ofere avantajele acesteia, având în vedere că UE nu oferă acestor țări perspectiva aderării. În plus, condiționalitățile UE nu sunt văzute întotdeauna ca fiind aplicate în mod coerent, ceea ce dăunează credibilității Uniunii. De exemplu, în aspecte legate de democrație și statul de drept, Belarus este admonestată pentru că nu e o democrație, în timp ce UE are relații mult mai relaxate cu Azerbaidjan, o țară bogată în resurse energetice dar aproape la fel de autocratică.

Politica a fost supusă și altor tipuri de critici. Ministrul de externe al Rusiei, Sergei Lavrov, a acuzat UE în martie 2009 că ar încerca să își extindă „sfera de influență” în vecinătatea Rusiei. Aceasta a făcut ca oficialii europeni să menționeze în mod constant în discursurile lor că Parteneriatul Estic nu este îndreptat împotriva Moscovei. În timp ce cadrul EaP permite participarea țărilor terțe la diferite proiecte (cu trimitere mai ales către Turcia și Rusia), aceasta nu se va întâmpla probabil prea curând, pentru că este necesar un consens în cadrul EaP și pentru că țări precum Turcia și Rusia sunt reticente față de această inițiativă.

Dar ce oferă mai precis Parteneriatul Estic?

Care este oferta?

Parteneriatul Estic are o dimensiune bilaterală și una multilaterală, existența celei din urmă reprezentând diferența față de Politica Europeană de Vecinătate așa cum era aceasta în 2009. Din punct de vedere instituțional, Parteneriatul Estic va consta în summituri bianuale a șefilor de stat și de guvern ai UE și ai țărilor EaP, summituri anuale ale miniștrilor de externe, întâlniri bianuale pe „platforme tematice” și întâlniri mai frecvente ale unor comitete de lucru, adunarea parlamentară Euronest și Forumul Societății Civile.

Din punct de vedere al fondurilor, inițiativa polono-suedeză a fost inițial „vândută” ca fiind „neutră” față de buget dar mai apoi Comisia Europeană a alocat noi fonduri de 350 milioane euro. În plus, 250 de milioane de euro vor veni din redistribuirea programelor deja existente, astfel că EaP va avea pentru perioada 2010-2013 un buget de 600 milioane euro³. Aceste fonduri vor fi utilizate pentru următoarele scopuri: 350 de milioane EUR pentru dimensiunea multilaterală, 175 de milioane EUR pentru reforme interne (programe de construcție instituțională cuprinzătoare) și 75 de milioane pentru programe-pilot de dezvoltare regională. Principalele beneficiare de asistență EaP vor fi administrațiile publice din statele EaP.

Fig. 2 Defalcarea finanțării EaP

Anul	2010	2011	2012	2013
Alocarea financiară, mil EUR	85	110	175	230

Sursa: Comisia Europeană

Dimensiunea bilaterală

Dimensiunea bilaterală este primordială pentru EaP. La nivel bilateral, relațiile dintre UE și țările EaP se vor baza pe acorduri de asociere, acorduri de liber schimb consistente și cuprinzătoare (DCFTA) și acorduri de liberalizare a vizelor care se vor negocia cu fiecare dintre cele șase țări.

În ce privește dimensiunea bilaterală vor fi finanțate programe de construcție instituțională și programe de dezvoltare regională. Programele de construcție instituțională cuprinzătoare (CIB) au drept obiectiv sprijinirea eforturilor guvernelor EaP de implementare a reformelor convenite cu UE. Aceasta se va realiza mai ales prin programe de twinning, consultanți la nivel înalt, formare și schimburi sau detașare de personal din țările EaP la instituții similare din statele membre UE. Implementarea programelor va începe probabil în 2011. Programele pilot de dezvoltare regională sunt modelate pe politica UE de coeziune și au drept obiectiv reducerea decalajelor economice și sociale între regiuni prin finanțarea de proiecte legate de infrastructură, IMM-uri și capital uman. Programele de dezvoltare regională vor fi însă aprobate abia în 2012.

³ Aceasta sumă reprezintă aproximativ un sfert din finanțarea UE disponibilă pentru țările din vecinătatea estică în perioada menționată.

Dimensiunea multilaterală

În afară de dimensiunea bilaterală, mai importantă, între UE și fiecare țară membră, EaP adaugă o dimensiune multilaterală. Cooperarea multilaterală se va baza pe patru platforme tematice:

1. Democrație, bună guvernare și stabilitate;
2. Integrare economică și convergență cu politicile UE;
3. Securitate energetică;
4. Contacte între persoane (people to people).

După cum s-a remarcat⁴, unele subiecte cuprinse în platforme (securitate energetică, aspecte ce țin de mediu, contacte între persoane etc.) se pretează mai bine la o dimensiune multilaterală decât altele (buna guvernare care se concentrează pe reforma administrației publice și a sistemului judiciar).

Platformele se întrunesc cel puțin de două ori pe an la nivel de funcționari superiori și raportează la întâlnirile anuale ale miniștrilor afacerilor externe. Participanții provin din statele membre UE, din cele șase țări EaP, de la secretariatul Consiliului, Parlamentul European, Comitetul Regiunilor și de la Comitetul Economic și Social European precum și, pentru unele platforme (2, 3), de la Banca Europeană de Investiții și de la Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD). Primele propuneri au fost prezentate la prima rundă de întâlniri ale platformelor din iunie 2009, iar obiectivele esențiale și programele de lucru pentru doi ani au fost aprobate la cea de-a doua rundă de întâlniri din noiembrie 2009 și au fost confirmate la întâlnirea ministerială din decembrie. Întâlnirile platformelor din aprilie-mai 2010 au discutat probleme de țin de managementul frontierelor, reglementarea comerțului și securitate energetică.

Dimensiunea multilaterală conține și unele inițiative reprezentative (flagship initiatives) destinate să dea Parteneriatului Estic substanță și vizibilitate: Gestionarea integrată a frontierelor (IBM); Prevenirea, pregătirea pentru și reacția în cazul dezastrelor naturale și provocate de om; Guvernanța în materie de mediu; Întreprinderi mici și mijlocii (IMM-uri); Diversificarea surselor energetice; Piețe regionale de electricitate, eficiență energetică și energie regenerabilă.

Forumul Societății Civile (CSF)

Dimensiunea multilaterală a stabilit și un Forum al Societății Civile în cadrul Parteneriatului Estic pentru „promovarea contactelor între organizațiile societății civile și facilitarea dialogului acestora cu autoritățile publice”. Prima întâlnire a Forumului Societății Civile a avut loc la Bruxelles, la 16-17 noiembrie 2009, iar cel de-a doua întâlnire se va organiza la Berlin la 18-19 noiembrie 2010. Forumul a înființat patru grupuri de lucru, câte unul pentru fiecare platformă tematică, iar aceste grupuri de lucru au făcut recomandări pentru viitoarele evoluții ale EaP.

---

⁴ Petr Kratochvil, “Evaluating the Multilateral Framework of the Eastern Partnership”, pe site-ul internet al Central European Journal of International and Security Studies, disponibil la adresa: <http://cejiss.org/online/kratochvil/> [29.07.2010]

Cu toate acestea, este nevoie de o mai bună coordonare între platformele guvernamentale și non-guvernamentale ale dimensiunii multilaterale a EaP, deoarece în prezent ele par să funcționeze în paralel; de exemplu, concluziile lucrărilor platformelor tematice nu au fost puse la dispoziția participanților la forum deși întâlnirile a trei dintre cele patru platforme tematice deja avuseseră loc.

Cu toate acestea, este nevoie de o mai bună coordonare între platformele guvernamentale și non-guvernamentale ale dimensiunii multilaterale

Participanții la forum au ales un comitet director compus din reprezentanți ai organizațiilor societății civile din EaP și din statele membre UE. Comitetul director trebuie să organizeze evoluția viitoare a forumului și să participe la întâlnirile platformelor tematice. În plus, s-au organizat în unele țări (Belarus, Azerbaidjan, Armenia) platforme ale organizațiilor societății civile participante la Forumul Societății Civile.

Dincolo de acestea, încă nu este clar dacă Forumul Societății Civile va putea fi mai mult decât un eveniment anual. Ținând cont că nu s-au alocat fonduri pentru susținerea proiectelor societății civile în 2010 și 2011, inițiativa duce lipsă de o finanțare adecvată. Nici măcar costurile administrative legate de organizarea forumului nu par a fi acoperite cu ușurință.

Euronest

Euronest este componenta parlamentară a Parteneriatului Estic, constând din 60 de membri ai Parlamentului European și 60 de parlamentari din cele șase țări EaP. Regulamentele Euronest au fost elaborate, dar proiectul este blocat în prezent deoarece UE nu recunoaște parlamentul din Belarus drept organism reprezentativ legitim al poporului belarus. PE a propus ca locul actualilor parlamentari belaruși din Euronest să fie preluat de reprezentanți ai opoziției și societății civile din Belarus, dar guvernul din Belarus a respins categoric această idee care nu este susținută nici de alte țări EaP. Susținătorii Belarusului doresc ca țara să aibă drepturi egale în cadrul EaP și aduc argumentul că societatea civilă din Belarus este deja reprezentată în Forumul Societății Civile.

Având în vedere această situație, rămâne la latitudinea UE în întregul său de a decide dacă dorește să dialogheze sau nu cu regimul din Belarus în cadrul EaP. O posibilă soluție de ieșire din actuala situație ar fi să se înghețe locurile Belarusului în Euronest până la următoarele alegeri parlamentare din această țară.

Comitetul Regiunilor (CoR) dorește, la rândul său, să se implice activ în EaP, propunând crearea unei Adunări a autorităților locale și regionale din Europa de Est și Caucazul de Sud ca o nouă platformă de cooperare și dialog între autoritățile locale și regionale din țările UE și EaP.

EaP în prezent. Comparații între țările EaP

Perioada trecută de la lansarea EaP nu a adus îmbunătățiri notabile în regiune. Economiiile țărilor EaP au fost serios afectate de criza economică globală, unele dintre ele (Ucraina, Armenia) având în 2009 contracții economice mai mari de 10%. Nici pe frontul democrației nu s-au remarcat mari îmbunătățiri, Republica Moldova fiind probabil singura excepție. De asemenea nu s-a îmbunătățit nici situația conflictelor înghețate din regiune.

Chiar dacă Înaltul Reprezentant Catherine Ashton a declarat că vecinătatea UE reprezintă una dintre prioritățile sale, politicile actuale ale Uniunii nu au avut rezultate notabile în regiune, iar UE este încă departe de a avea în propria vecinătate rolul pe care îl dorește.

Perioada trecută de la lansarea EaP nu a adus mari îmbunătățiri în regiune

Sondaje⁵ de opinie recente realizate de Universitatea din Aberystwyth în Belarus, Rusia, Ucraina și Republica Moldova arată că Republica Moldova este țara cu atitudinea cea mai favorabilă față de UE. În Belarus, un respondent din doi nu a reușit să numească locația sediilor UE. Studiul a arătat că instrumentele politice ale UE în zonă sunt puțin cunoscute. În Belarus, 83% nu auziseră niciodată de Politica de Vecinătate sau de Parteneriatul Estic, în timp ce în Ucraina procentul este de 80%. În plus, mai puțin de jumătate dintre respondenții ucraineni aveau sentimente pozitive față de UE.

În ceea ce privește integrarea economică a țărilor EaP cu UE, este clar că acordurile de liber schimb (DCFTA) reprezintă un obiectiv foarte îndepărtat în cazul anumitor membri. Două studii de fezabilitate comandate de Comisia Europeană pentru Armenia⁶ și Georgia⁷ au arătat că DCFTA ar putea aduce beneficii economice importante ambelor țări, dar că „niciuna dintre cele două țări nu este capabilă în prezent să negocieze o liberalizare comercială atât de extinsă și cu atât mai puțin să implementeze și să susțină angajamentele necesare în acest sens”⁸. Azerbaidjan și Belarus se află și mai departe în urmă, având în vedere că niciuna dintre ele nu este membră a OMC. De altfel, Belarus s-a alăturat recent unei uniuni vamale cu Rusia și Kazahstan, ceea ce contravine liberului schimb cu UE, în timp ce Ucraina a refuzat până la urmă să facă același lucru, în pofida presiunilor la care a fost supusă.

Am menționat deja interesele divergente ale statelor membre în ceea ce privește vecinătatea și politicile de extindere. La fel, și cele șase țări EaP au puncte de vedere diferite în ceea ce privește nivelul lor de cooperare cu UE.

⁵ Sondaje realizate în cadrul proiectului "Europeanising or Securitising 'The Outsiders'? Assessing the EU's Partnership Building Approach with Eastern Europe", investigator principal Dr. Elena Korosteleva, Department of International Politics, University of Aberystwyth

⁶ Maryla Maliszewska (ed.), "Economic Feasibility, General Economic Impact and Implications of a Free Trade Agreement Between the European Union and Armenia", CASE Network Reports no 80, 2008

⁷ Maryla Maliszewska (ed.), "Economic Feasibility, General Economic Impact and Implications of a Free Trade Agreement Between the European Union and Georgia", CASE Network Reports no 79, 2008

⁸ European Commission, DG Trade, South Caucasus, <http://ec.europa.eu/trade/creating-opportunities/bilateral-relations/regions/south-caucasus/> [01.08.2010]

Armenia

Chiar dacă UE este destul de populară printre armeni, elita politică armeană este mai degrabă divizată în privința integrării europene. EaP este privit în mod pozitiv, având în vedere că țara are ambiții moderate în ceea ce privește dezvoltarea relațiilor sale cu UE. Poziția Armeniei, între Azerbaidjan și Turcia, o face să fie un aliat ferm al Rusiei în regiune dar o și izolează. Drept consecință, Parteneriatul Estic este privit drept un mod de ieșire din izolarea regională, dar și drept o cale de obținere a unor noi fonduri pentru modernizarea țării. În acest sens, Armeniei i s-a oferit din partea CE asistență macrofinanciară în valoare de 100 de milioane EUR (65 de milioane împrumut și 35 sub formă de grant).

Guvernul armean și-a declarat interesul în liberalizarea regimului de vize și în crearea unei zone de liber schimb cu UE. Armenia speră, de asemenea, că UE ar putea juca un rol în stabilizarea regiunii tulburate a Caucazului. În iulie 2010, Comisia Europeană și Armenia au început negocierile pentru un acord de asociere destinat să înlocuiască actualul acord de parteneriat și cooperare. Uniunea Europeană este interesată în mod special în îmbunătățirea drepturilor omului și în calitatea alegerilor din această țară.

Azerbaidjan

Azerbaidjan, una dintre cele mai autoritare țări din EaP, nu este interesată de fapt de integrarea în UE și, deși dorește să își îmbunătățească legăturile cu UE, a precizat clar că nu va participa la dimensiunea multilaterală a EaP cu Armenia, atâta timp cât această țară ocupă o parte a teritoriului azer. Azerbaidjanul tinde să considere că Parteneriatul Estic este o reambalare a programelor deja existente și nu o inițiativă complet nouă.

Azerbaidjanul este interesat în mod special de chestiunile de securitate din cauza conflictului cu Armenia asupra Nagorno Karabakh, dar și de aspecte economice (în special legate de energie) și de liberalizarea regimului de vize. Cu toate acestea, UE este mai puțin implicată în rezolvarea acestui conflict decât în cazul celor din Georgia și Republica Moldova.

Deoarece Azerbaidjanul este bogat în resurse energetice, este și mai puțin dependent de condițiile puse de UE și mai puțin interesat de asistența economică a UE. Având în vedere că Azerbaidjan nu este membru al OMC, cel mai probabil nu va negocia cu UE un acord de liber schimb. Azerbaidjanul nu pare a fi doritor să aplice reforme democratice. Parteneriatul Estic a fost salutat în general de societatea civilă azeră drept un mijloc de europeanizare a regimului⁹. În pofida acestor neajunsuri, Azerbaidjanul rămâne un partener energetic esențial pentru UE, cele două părți deschizând negocierile pentru un acord de asociere în iulie 2010.

---

⁹ Beata Wojna, Mateusz Gniazdowski (ed.), "Eastern Partnership: The Opening Report", The Polish Institute of International Affairs, aprilie 2009, p.60

Georgia

De la revoluția trandafirilor din 2003 regimul președintelui Saakashvili a militat pentru integrarea țării în structurile europene și euro-atlantice. Cu toate acestea, aderarea Georgiei la NATO a fost serios afectată de războiul din 2008 cu Rusia și nu mai pare a fi de actualitate. Ca rezultat al războiului, țara a pierdut total controlul asupra Abhaziei și Osetiei de Sud și, prin urmare, dorește sprijinul UE pentru refacerea integrității teritoriale a statului.

Georgia este interesată de implicarea UE în rezolvarea conflictelor din Caucaz, dar și de liberalizarea vizelor și de stabilirea unei zone de liber schimb cu UE. Țara speră, de asemenea, să primească asistență financiară din partea UE, inclusiv pentru refacerea zonelor afectate de război. Având în vedere că Georgia este o țară de tranzit energetic importantă, guvernul este interesat și în securitatea energetică și în dezvoltarea de noi rute de tranzit precum conducta Nabucco, sprijinită de UE.

Cu toate acestea, războiul cu Rusia, stilul impulsiv al președintelui Saakashvili, intervenția asupra mass-media de opoziție și utilizarea disproporționată a forței de către poliție în timpul protestelor de stradă din 2007, au deteriorat serios reputația Georgiei și au redus sprijinul de care se bucura în mai multe capitale europene. Asemenea altor două țări din Caucaz, Georgia a deschis recent negocierile unui acord de asociere cu UE pentru a obține o asociere politică și integrare economică treptată cu cei 27 de membri ai Uniunii.

Belarus

Ca și în cazul Armeniei, Parteneriatul Estic a fost considerat de Belarus drept o cale de ieșire din izolare, mai ales în ultimii ani, de când relația sa cu Rusia a devenit tot mai dificilă fiind negativ afectată de războiul din 2008 dintre Rusia și Georgia¹⁰. Pentru UE, invitarea Belarus să participe la Parteneriatul Estic în calitate de membru cu drepturi depline a pus o problemă morală, dat fiind că președintele Lukașenko este binecunoscut pentru încălcarea drepturilor omului. Această problemă a ieșit în evidență înainte de summitul EaP de la Praga, când mai mulți lideri europeni nu au vrut ca președintele Lukașenko să fie prezent la summit. Cu toate acestea, deoarece regimul a făcut unele tentative de liberalizare și ținând cont că politica anterioară de izolare a Belarusului nu a adus rezultate semnificative, UE a făcut pasul de a intra în dialog cu regimul de la Minsk.

Autoritățile din Belarus și-au declarat disponibilitatea de a colabora cu UE în cadrul EaP, fiind interesate de introducerea de standarde economice, aspecte comerciale, cooperare în domeniul vamal și al migrației ilegale, liberalizarea regimului de vize, modernizarea infrastructurii proprii și agricultură. Oferta adresată Belarus de a participa la EaP a fost criticată de diferite partide de opoziție din Belarus¹¹ pentru că ar legitima regimul președintelui Lukașenko. În conformitate cu aceste puncte de vedere, Belarus ar trebui să participe la diferite proiecte EaP numai după eliberarea deținuților politici și după continuarea democratizării țării. Societatea civilă din Belarus

---

¹⁰ Belarus nu a recunoscut Abhazia și Osetia de Sud.

¹¹ Partidul Civic Unit din Belarus și Partidul BPF.

a arătat mai mult entuziasm cu privire la propunere și pare a fi destul de activă în Forumul Societății Civile.

Guvernul de la Minsk a propus mai multe proiecte de infrastructură¹², precum construcția unei autostrăzi Berlin – Moscova care ar trece prin Belarus, dar oficialii UE au subliniat că EaP nu este un program destinat construcțiilor de infrastructură. În plus, finanțarea disponibilă pentru Belarus va depinde și de ritmul reformelor realizate în țară.

Aderarea Belarus la Parteneriatul Estic a creat așteptări în capitalele europene, dar acestea au fost moderate destul de repede...

Aderarea Belarus la Parteneriatul Estic a creat așteptări în capitalele europene, dar acestea au fost moderate destul de repede atunci când a devenit evident că regimul de la Minsk este interesat de avantajele economice ale Parteneriatului Estic și se așteaptă ca UE să se abțină de la orice eforturi de democratizare a țării. Unele dintre instituțiile UE, precum Parlamentul European, a adoptat o atitudine mai fermă în privința condiționalităților iar aceasta se reflectă în problemele întâmpinate de Euronest. Belarus nu planifică să devină membră a UE și țara are regimul cel mai autoritar dintre cele șase state EaP. Populația este împărțită aproape egal între cei care preferă opțiunea europeană și cei care doresc o integrare mai strânsă cu Rusia.

Ucraina

Ucraina este de departe cea mai mare dintre cele șase țări EaP, având o populație mai mare decât cea a tuturor celorlalte cinci state luate împreună. Ucraina dorește să se integreze în UE și acesta rămâne un obiectiv strategic chiar și după schimbarea de putere de la Kiev, chiar dacă noua conducere ucraineană are un punct de vedere mai nuanțat în ceea ce privește opțiunile sale de politică externă. În Ucraina, opiniile privind aderarea la UE tind să aibă un caracter regional. În timp ce vestul Ucrainei susține integrarea europeană, sudul și estul țării privesc mai degrabă către Rusia.

În 2004, Ucraina era mai curând sceptică față de PEV, deoarece politica trata țări europene ca Ucraina pe aceleași baze ca țările din nordul Africii. Din acest punct de vedere, Parteneriatul Estic a fost privit în mod pozitiv, deoarece făcea diferența între vecinii europeni ai UE și celelalte țări PEV. Cu toate acestea, este evident că elita politică ucraineană nu a fost mulțumită că Ucraina a fost pusă la un loc cu țări precum Azerbaidjan, Belarus sau Armenia, care se află la un nivel diferit al relațiilor cu UE. S-au exprimat dubii și în ceea ce privește valoarea adăugată a noului instrument pentru Ucraina. A existat o dezamăgire și în ceea ce privește nivelul redus de finanțare și schimbările de formulare în documente între propunerea UE din decembrie 2008 și declarația din martie 2009. Ultima nu a menționat obiectivul asocierii politice a țărilor EaP, ci numai „crearea condițiilor necesare” pentru aceasta.

Deși erau preocupați de faptul că EaP ar putea fi perceput ca o alternativă la calitatea de membru UE, în general politicienii ucraineni au salutat inițiativa, fiind interesați de asistența UE în diferite

¹² Dzianis Melyantsou (2010), Eastern Partnership: First year, Belarusian Institute of Strategic Studies, Biss Blitz #2, 16.05.2010

domenii, de la modernizarea administrației și până la agricultură și energie. Hryhoriy Nemyria, fostul vicepremier responsabil cu integrarea europeană a declarat, de asemenea, interesul Ucrainei de a obține sprijin pentru regiuni, mai ales pentru cele din est și sud (Donbas, Crimeea), care tind să aibă mai puțină încredere în integrarea europeană a Ucrainei.

Ucraina a fost privită ca un lider regional în privința relațiilor sale cu UE. A fost prima țară EaP care a deschis negocierile pentru un acord de asociere cu UE și este așteptată să încheie aceste negocieri în 2011. Ucraina, împreună cu Moldova și Georgia, are acorduri de facilitare a vizelor și de readmisie cu UE. Cu toate acestea, există în prezent dezacorduri politice în ceea ce privește călătoria fără vize, unele țări UE considerând că acesta este un obiectiv pe termen lung și nu pe termen scurt, așa cum dorește Ucraina. Există și alte dezacorduri, privind formulările articolelor din acordul de asociere privind integritatea teritorială și suveranitatea țării, UE aducând argumentul că „nu se află în poziția de a asigura securitatea niciunuia dintre partenerii săi internaționali”¹³.

chiar dacă Ucraina a început negocierile pentru o DCFTA în 2008, grupuri puternice de interese economice din Ucraina se opun unui astfel de acord cu UE

Negocierile pentru acordul de asociere cu UE nu au progresat în ritmul așteptat și chiar dacă Ucraina a început negocierile pentru o DCFTA în 2008, grupuri puternice de interese economice din Ucraina se opun unui astfel de acord cu UE. Ucraina tinde, de asemenea, să aibă o voce mai critică în ceea ce privește politicile comerciale ale UE. Evoluții recente legate de creșterea autoritarismului guvernului cu intervenții asupra libertății presei vor încetini și mai mult procesul de integrare europeană a Ucrainei.

---

¹³ Declarația lui Hugues Mingarelli, director-general pentru relații externe la Comisia Europeană, în Ahto Lobjakas, „Oficial UE afirmă că negocierile de asociere cu Ucraina se află la răscruce”, Radio Europa Liberă/Radio Libertatea, 8.04.2010, disponibilă la http://www.rferl.org/content/EU_Official_Says_Ukraine_Association_Talks_At_Crucial_Juncture/2006323.html [01.08.2010]

Cazul Republicii Moldova

Guvernul comunist al Republicii Moldova și-a confirmat participarea la Parteneriatul Estic în 2008, dar a arătat puțin entuziasm față de inițiativă, dorind în schimb o perspectivă de aderare. Câteva luni mai târziu, fostul președinte Voronin a declarat într-un interviu acordat cotidianului rus Kommersant¹⁴ că EaP „îi amintește de un CSI¹⁵ 2” dar de această dată „sub controlul UE”, care formează un „inel în jurul Rusiei”. Voronin a luat în derâdere asistența financiară oferită în acest cadru spunând că sunt doar „bomboane care se împart cu asemenea ocazii”. El și-a exprimat, de asemenea, insatisfacția cu privire la faptul că Republica Moldova a fost pusă în același coș cu state precum Armenia, Georgia și Azerbaidjan care se află în urma Republicii Moldova în ceea ce privește integrarea europeană. Ministrul de externe, Andrei Stratan, a exprimat și el unele dubii în această privință declarând¹⁶ că Republica Moldova este într-o ușoară derută în legătură cu Parteneriatul Estic, deoarece nu înțelege foarte clar pe unde trece calea ei europeană – prin Balcanii Occidentali sau prin muntele Ararat.

Cu toate acestea, noua coalitie de guvernare formată după alegerile din iulie 2009, Alianța pentru Integrare Europeană, a adoptat o poziție mai deschisă față de Parteneriatul Estic, cooperând deplin cu UE și încercând să realizeze cât de multe reforme posibil. În ianuarie 2010, Republica Moldova a început negocierile cu UE privind acordul de asociere și în aprilie a primit mai mulți consilieri politici europeni la nivel înalt care vor promova reforme din interiorul ministerelor. Negocierile Republicii Moldova cu UE avansează mai rapid decât cele ale Ucrainei, datorită dimensiunii mult mai reduse a țării și disponibilității sporite de a accepta condițiile puse de UE. Cu toate acestea, continuarea ritmului rapid al reformelor va depinde de rezultatele alegerilor parlamentare din Republica Moldova din noiembrie 2010. Un eventual nou guvern comunist va reveni cel mai probabil la europenizarea de față caracteristică perioadei 2005-2009.

noua coalitie de guvernare, Alianța pentru Integrare Europeană, a adoptat o poziție mai deschisă față de Parteneriatul Estic

Liberalizarea vizelor¹⁷

Spre deosebire de Ucraina și Rusia, care au așteptat promisiuni concrete înainte de a se angaja la reformele tehnice solicitate pentru ridicarea vizelor, guvernul Republicii Moldova a adoptat o poziție proactivă. Liberalizarea vizelor este una dintre prioritățile actualului guvern al Republicii Moldova care a început să implementeze reformele înainte de a i se cere aceasta de către UE. Dialogul cu privire la vize a fost lansat oficial la 15 iunie și în septembrie sunt așteptate două misiuni de evaluare pentru a se evalua stadiul de pregătire al Republicii Moldova în ceea ce

¹⁴„Восточное партнерство" напоминает кольцо вокруг России", Kommersant, no 35(4090) din 27.02.2009, disponibil la <http://www.kommersant.ru/doc-y.aspx?DocsID=1126593> [23.07.2010]

¹⁵Comunitatea Statelor Independente.

¹⁶Disponibil la <http://www.mfa.gov.md/comunicate-presa-md/475911/> [15.07.2010]

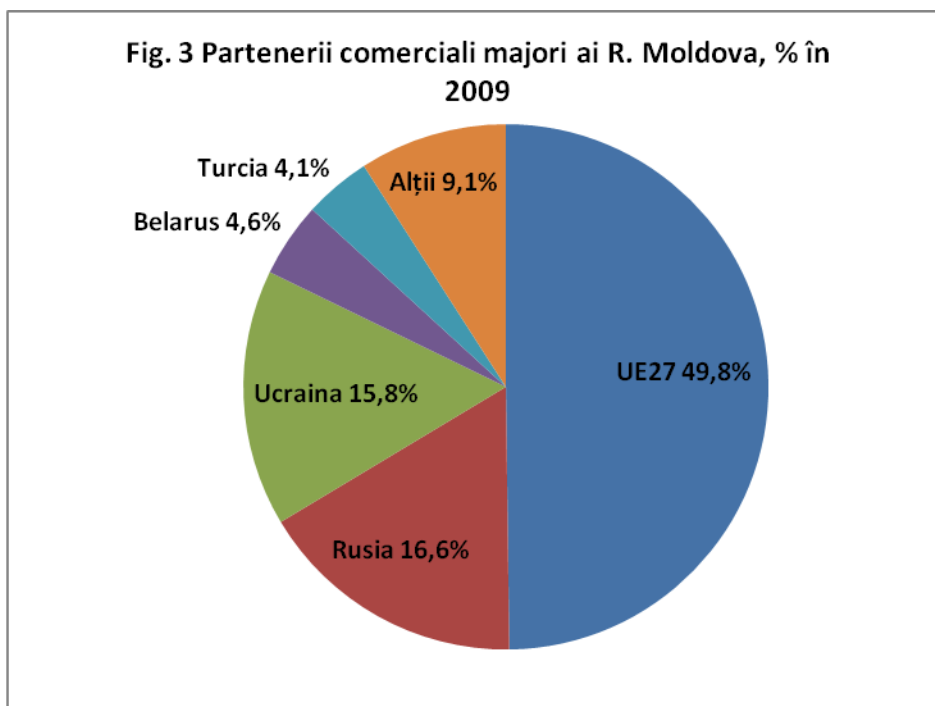
¹⁷Problema liberalizării vizelor este tratată mai pe larg în precedentul raport CRPE-APE, „Negocierile UE- Republica Moldova. Ce este de discutat, ce s-ar putea obține?” martie 2010.

privește securitatea documentelor, pașapoartele biometrice și migrația ilegală. Unele dintre cele mai importante probleme în această privință sunt generate de situația Transnistriei.

Ca rezultat al acestor două misiuni de evaluare, guvernul Republicii Moldova se așteaptă să primească în această toamnă o foaie clară de parcurs pentru liberalizarea vizelor, dar UE nu va oferi probabil o foaie de parcurs decât după alegerile anticipate din noiembrie 2010. În timp ce prim-ministrul Republicii Moldova, Vlad Filat, a declarat că Republica Moldova ar putea obține un regim fără vize în aproximativ 18 luni de la primirea foii de parcurs, așteptările mai realiste sunt ca aceasta să se realizeze în aproximativ trei ani.

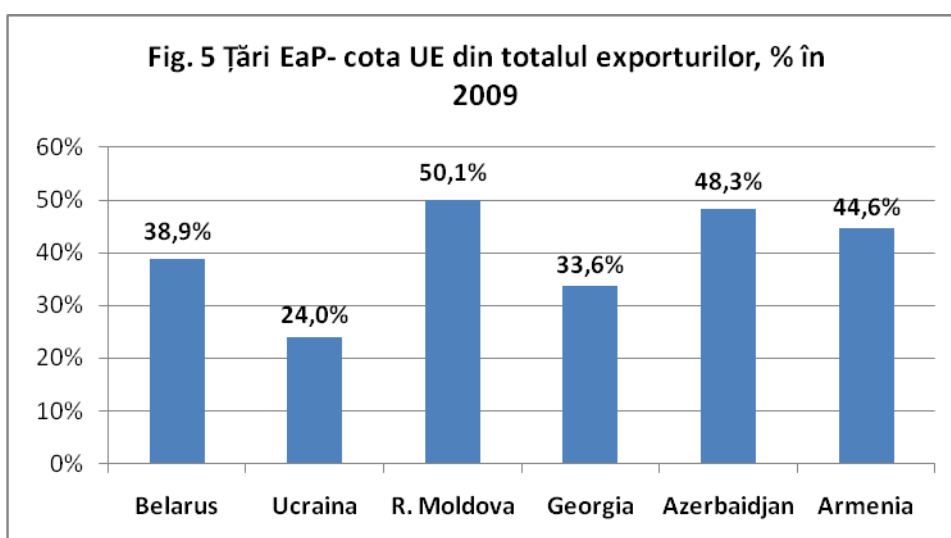
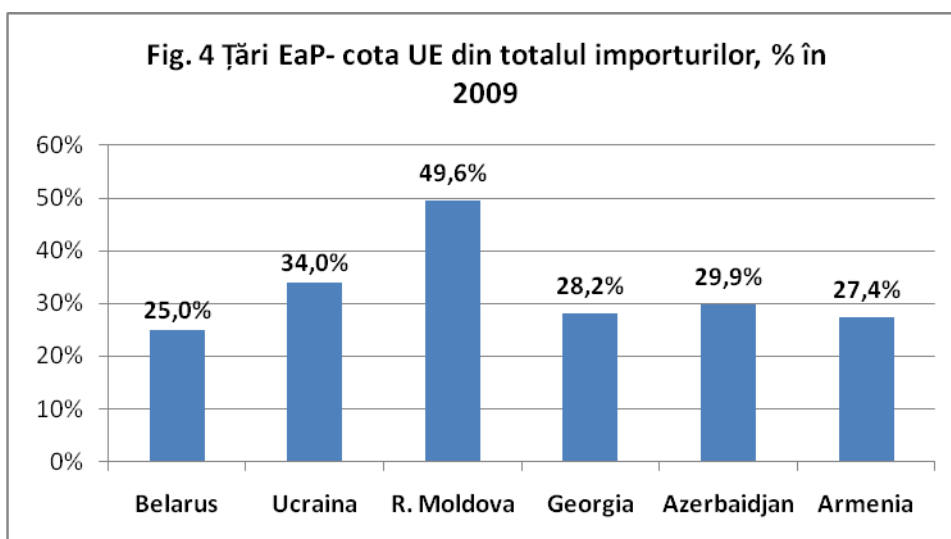
Zona de liber schimb consistentă și cuprinzătoare (DCFTA)

Relațiile comerciale cu Republica Moldova nu au reprezentat o prioritate pentru UE în anii '90, având în vedere că țara era un partener comercial minor pentru Uniune, cu mai puțin de 0,1 % din totalul schimburilor comerciale ale UE. Cadrul comercial al UE cu Republica Moldova s-a îmbunătățit odată cu creșterea volumului schimburilor comerciale și cu extinderea Uniunii spre est. UE a oferit Republicii Moldova mai multe preferințe comerciale unilaterale, un Sistem generalizat de preferințe (SGP) până în ianuarie 2006 și un sistem extins (SGP+) după această dată. Aceasta a permis exportul liber de taxe vamale a aproximativ 22 % dintre produsele agricole ale Republicii Moldova și a 55 % dintre produsele sale neagricole.

În martie 2008, UE a acordat în mod unilateral Republicii Moldova o Preferință Comercială Autonomă (PCA), un sistem care permite accesul liber de taxe vamale pe piața UE a tuturor produselor originare din Republica Moldova cu excepția unor produse agricole pentru care se păstrează anumite cote. Unele dintre aceste restricții se referă la produse care sunt foarte importante pentru economia Republicii Moldova, de exemplu vinul.

Republica Moldova are în prezent economia cea mai orientată către UE din grupul EaP. În 2009, exporturile către UE totalizau 678,5 milioane de dolari și reprezentau peste 50% din totalul exporturilor Republicii Moldova (vezi Fig. 5).

În mai-iunie 2010, o delegație a Comisiei s-a aflat în Republica Moldova pentru a evalua capacitatea instituțională și legislativă a țării de a negocia și de a implementa un acord pentru o zonă de liber schimb consistentă și cuprinzătoare cu UE. Delegația este așteptată să publice un raport cu recomandări pentru fiecare domeniu. Negocierile cu privire la crearea unei zone de liber schimb consistente și cuprinzătoare vor începe în această toamnă. În timp ce guvernul Republicii Moldova se așteaptă să poată semna un acord la doi ani de la lansarea negocierilor, acestea vor dura probabil mai mult. Deși țara va beneficia ca rezultat al DCFTA, trebuie să se menționeze că implementarea sa va costa mult. O estimare¹⁸ a acestor costuri vorbește pentru Republica Moldova de o cifră de 1,1 miliarde de dolari, aproximativ 20% din PIB-ul său pentru 2009.

¹⁸ A.Kolesnichenko, 'Institutional Harmonization and its Costs and Benefits in the Context of EU Cooperation within its Neighbours: An overview', CASE Network Studies & Analyses 387 (2009)

Transnistria¹⁹

Deși conflictul din Transnistria este cel mai puțin violent dintre cele patru „conflicte înghețate” din zona EaP, pe termen lung, Transnistria va rămâne unul dintre cele mai importante obstacole în calea ambițiilor europene ale Republicii Moldova. În ultimele câteva luni, dialogul cu privire la conflict s-a intensificat, câteva declarații la nivel înalt (Medvedev-Yanukovici, Medvedev-Merkel) întărind speranțele privind o posibilă rezolvare. În același timp, s-au înregistrat și evoluții negative. Conducerea transnistreană a cerut recunoașterea de către ONU a independenței sale și a exprimat dubii cu privire la integritatea teritorială a Republicii Moldova.

Republica Moldova speră ca prin îmbunătățirea rapidă a perspectivelor sale de integrare europeană să devină mai atractivă și pentru populația de pe malul stâng al Nistrului.

Concluzii și recomandări

Este evident că inițiativa Parteneriatului Estic a fost în general bine primită în regiune, pentru că a realizat diferențierea mult-așteptată între dimensiunea estică și cea sudică a PEV. Cu toate acestea, perioada trecută de la lansarea EaP nu a adus îmbunătățiri notabile în vecinătatea estică a Uniunii.

După cum s-a arătat mai sus, dincolo de istoria lor recentă comună, țările EaP sunt foarte diferite, atât în ceea ce privește caracteristicile, cât și în ceea ce privește așteptările lor față de UE. După cum au sugerat alți autori²⁰, **ar trebui să se acorde o mai mare atenție caracteristicilor individuale ale fiecărei țări**, având în vedere că cele șase țări EaP nu reprezintă un grup coerent, de altfel fiind dificil chiar să fie împărțite în două grupuri coerente a câte trei țări. Republica Moldova și Ucraina sunt cele mai avansate țări în ceea ce privește integrarea europeană. În timp ce Ucraina a fost pe primul loc pentru multă vreme, Republica Moldova vine repede din urmă, fiind singura țară care și-a dezvoltat rapid relațiile cu UE pe parcursul anului trecut. În același timp, procesul de democratizare pare a fi mai ușor de realizat în Republica Moldova decât în alte țări EaP. **Republica Moldova ar putea fi povestea de succes de care este nevoie pentru a da viabilitate și credibilitate Parteneriatului Estic.**

Cu toate acestea, **UE trebuie să ia măsuri consistente dacă dorește ca Parteneriatul Estic să fie mai mult decât o inițiativă regională dată rapid uitării.** Finanțarea reprezintă o slăbiciune majoră a EaP. Este evident că finanțarea pentru EaP este inadecvată pentru ceea ce intenționează să realizeze programul. În aceeași perioadă, Turcia va primi de cinci ori mai mulți bani cu titlul de asistență de preaderare decât toate țările EaP la un loc.

Finanțarea reprezintă o slăbiciune majoră a EaP.

UE ar trebui, de asemenea, să clarifice modul în care planifică să se coordoneze în țările EaP cu alte organizații și agenții internaționale și regionale și cu programele bilaterale ale fiecărui stat membru pentru a nu duplica eforturile. Proiectele regionale ar putea obține fonduri

¹⁹ Organizația parteneră a CRPE în acest proiect, Asociația pentru Politică Externă (APE) din Republica Moldova va lansa un raport separat cu privire la conflictul din Transnistria.

²⁰ Helen Wallace, “The European Union and its Neighbourhood: Time for a Rethink”, Eliamep Thesis, nr. 4, mai 2009

suplimentare din partea instituțiilor financiare internaționale, dar ar trebui să se instituie un cadru corespunzător pentru aceasta. Tot în această privință, a duplicării eforturilor, deși Comisia Europeană a menționat complementaritatea Parteneriatului Estic cu Sinergia Mării Negre, încă nu este clar care este diviziunea muncii între cele două programe, care este evident că acoperă parțial domenii similare (mediu, energie, bună guvernanta). **Este urgent necesară o separare mai clară a domeniilor acoperite de cele două programe.**

Noile structuri contează dacă reușesc să supraviețuiască momentului în care au fost create. În acest sens, **Grupul prietenilor Parteneriatului Estic trebuie încă să își dovedească utilitatea practică** în atragerea de sprijin pentru EaP și în impulsivarea programului.

UE ar trebui să fie gata să intervină să ajute țările EaP să facă față crizelor politice și economice precum recenta interdicție impusă de Rusia privind vinul exportat de Republica Moldova. În iulie 2010, Rusia a sechestrat mai multe zeci de cisterne care transportau vin din Republica Moldova, șeful siguranței alimentare din Rusia, Ghenadi Onișcenko, declarând că „vinul moldovenesc ar trebui folosit la vopsirea gardurilor”. Această declarație este interesantă în condițiile în care un vin similar se exportă în UE, care are unele dintre cele mai dure standarde de siguranță alimentară din lume. Deși acțiunile Rusiei au început cu câteva zile mai devreme, majoritatea analiștilor consideră că decizia finală de oprire a comerțului cu vin a fost un act de război politică după ce președintele în exercițiu al Republicii Moldova, Mihai Ghimpu, a emis un decret prin care a stabilit că 28 iunie este „Ziua ocupației sovietice”²¹ și a cerut înlăturarea trupelor rusești din regiunea separatistă Transnistria. Mai apoi Rusia a redus în mod drastic numărul companiilor moldovene cărora le este permis să exporte fructe în Rusia. Nu este prima dată când Rusia utilizează presiuni economice drept arme politice, ținând cont că Rusia a mai interzis în trecut vinul din Republica Moldova (în 2006-2007), vinul și apa din Georgia, carnea din Polonia, produsele lactate din Belarus etc. Având în vedere că vinul reprezintă peste 20% din exporturile Republicii Moldova, măsurile de acest tip lovesc puternic în veniturile țării. Deși inițial DG Comerț a tratat problema drept o „chestiune bilaterală” între cele două părți, ceva mai târziu Comisia a promis Republicii Moldova o dublare a cotei sale de export pentru vin. Este o veste bună.

În același timp, **Rusia ar trebui avertizată** că, dacă dorește să adere la OMC, ar trebui să respecte **normele comerțului internațional** și să înceteze să mai impună embargouri comerciale vecinilor săi. Mai mult, măsurile dure ale Rusiei dăunează propriilor sale interese economice, deoarece țările asupra cărora se exercită presiuni se reorientează spre alte piețe, cum s-a întâmplat cu după incidentele conflictele mai sus. Republica Moldova și Georgia reprezintă fiecare doar 0,1% din comerțul UE și, prin urmare, impactul unui regim comercial mai liberalizat asupra piețelor UE este redus, în timp ce pentru țările respective aceasta reprezintă un aspect important. **UE ar trebui să fie mai dispusă să-și deschidă piața agricolă, în special pentru țări mici** cum sunt Republica Moldova și Georgia.

---

²¹ La 26 iunie 1940, Uniunea Sovietică a emis un ultimatum României, cerând evacuarea administrației românești din Basarabia și Bucovina de Nord, amenințând indirect că va invada țara în cazul în care această cerere nu este satisfăcută. Guvernul roman a cedat și, la 28 iunie, cele două regiuni au fost ocupate de armata sovietică.

UE este interesată de securitatea și prosperitatea vecinătății sale imediată, dar este clar că EaP nu satisface unele dintre așteptările țărilor din vecinătate în ceea ce privește securitatea. UE este parțial implicată în soluționarea conflictelor din regiune, dar adeseori Uniunea nu face decât să reacționeze la evenimente, fără să aibă o strategie clară sau fermitate politică. În pofida acestei implicări reduse în soluționarea conflictelor (înghețate) din regiune, UE a sfârșit prin a achita nota de plată a reconstrucției în cazuri precum cel al Georgiei.

adeseori Uniunea nu face decât să reacționeze la evenimente, fără să aibă o strategie clară sau fermitate politică

Este nevoie ca EaP să aibă o dimensiune consolidată de politică externă și de securitate și o strategie de soluționare a conflictelor în regiune, mai ales că aderarea la NATO nu poate fi prezumată. Deși aceasta nu va fi ușor de realizat, atât din cauza reticenței unor state membre de a se implica în regiune, cât și din cauza opoziției unor state terțe, UE trebuie să facă eforturi mai mari în această direcție. Cum s-a văzut dureros de clar în timpul războiului din 2008 din Caucaz, **UE ar trebui să se implice în influențarea acestor conflicte** în loc să se mulțumească doar să achite nota de plată a reconstrucției.

Încă nu este clar ce se va întâmpla cu posturile de reprezentanți speciali ai UE în regiune. Desființarea acestora părea iminentă după adoptarea Tratatului de la Lisabona și crearea Serviciului de Acțiune Externă, dar, ca urmare a opoziției din partea unor state membre, aceste posturi vor mai fi menținute, cel puțin pentru o vreme.

Unele dintre țările din regiune sunt vulnerabile la presiuni economice pentru că sunt dependente de piețele sau de resursele energetice ale jucătorilor mai mari. **UE trebuie să conceapă pași concreți de urmat pentru întărirea securității energetice** și reducerea dependenței de un singur furnizor. În acest sens, unele dintre platformele tematice și inițiativele reprezentative (flagship initiatives) în aceste domenii s-ar putea dovedi foarte importante.

UE nu a oferit un sprijin semnificativ organizațiilor societății civile din țările Parteneriatului Estic. Chiar și actualele alocări financiare sunt în cea mai mare parte orientate către guvernele naționale. **UE ar trebui să investească mai mult în consolidarea capacității organizațiilor societății civile din țările EaP** și să implice în mod corespunzător organizațiile în elaborarea programului, printre altele prin finanțarea adecvată a Forumului Societății Civile.

UE nu a oferit un sprijin semnificativ organizațiilor societății civile din țările Parteneriatului Estic

În ceea ce privește Republica Moldova, guvernul acesteia trebuie să înțeleagă că, în ciuda dorinței sale de a primi o perspectivă clară de aderarea, **Parteneriatul Estic** este pentru moment cel mai bun cadru disponibil și că acesta **trebuie utilizat la maximum**.

Chiar dacă guvernul este în general conștient de aceasta, există în continuare voci la Chișinău care caută scurtături către integrarea în UE. **Liderii politici ai Republicii Moldova** nu ar trebui să conteze pe ideea că vor obține o perspectivă rapidă de aderare pe bază unor rațiuni geopolitice, ci **ar trebui să facă eforturi pentru a pune în aplicare toate reformele necesare**.

Deoarece UE continuă să planifice diverse politici în funcție de blocuri geografice, **cu timpul, Republica Moldova ar trebui să încerce să evadeze dintr-un bloc al Parteneriatului Estic**. Dacă țări ca Azerbaidjan sau Belarus nu se democratizează, asocierea cu acestea ar putea avea efecte negative asupra perspectivelor europene ale Republicii Moldova. Chiar dacă dimensiunea bilaterală a EaP este mai importantă, asocierile informale contează atât pentru opinia publică din UE, cât și pentru responsabilii politici.

Pe viitor, **Republica Moldova ar trebui să își continue eforturile de a obține o perspectivă de aderare** și nu doar perspectiva de a fi integrată într-o Comunitate Economică de Vecinătate, un posibil obiectiv final al Parteneriatului Estic.

Despre autori

Paul Ivan este cercetător la Centrul Român de Politici Europene (CRPE) unde se ocupă de politica externă și de securitate a UE. A absolvit masteratul în Relații internaționale al London School of Economics and Political Science (LSE).

Cristian Ghinea este director al CRPE, editorialist la România liberă și Dilema veche. A absolvit masteratul *EU Politics and Governance* la London School of Economics (LSE).

Acest raport apare în cadrul proiectului **„Parteneriatul România-Moldova pentru integrarea europeană. Contribuția societății civile”** derulat de Centrul Român de Politici Europene (CRPE) și Asociația pentru Politică Externă (APE), și este finanțat de Fundația Soros România și Fundația Soros Moldova.

Conținutul acestui raport nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a Fundației Soros.

Opiniile exprimate nu implică automat poziția tuturor experților afiliați CRPE sau a altor instituții și organizații partenere CRPE.

Imagine coperta 1: Fragment din harta lumii realizată în 1630 de Henricus Hondius.

Credit imagine: Norman B. Leventhal Map Center at the BPL via Flickr

© CRPE septembrie 2010

Str. Gheorghe Pop de Basesti ,
Nr 43-45, ap. 5, București – 2,
Tel.: +4 037.108.3577
office@crpe.ro
www.crpe.ro/eng

Str. Sciusev . Nr. 64, MD-2012
Chișinău, Republica Moldova
Tel.: +373.22.224.430
office@ape.md
www.ape.md

Centrul Român pentru Politici Europene (CRPE) a fost înființat în 2009 de un grup de experți, având ca obiectiv sprijinirea rolului României în Europa prin furnizarea de expertiză în domeniul politicilor publice. Misiunea CRPE este promovarea României drept un actor coerent și influent în stabilirea agendei publice și în formularea de politici în cadrul UE, și continuarea procesului de europenizare a României, prin bună guvernare, expertiză și dezbateri publice informate.

Asociația pentru Politică Externă (APE) din Moldova este principalul think-tank de politică externă din Republica Moldova, având ca obiectiv sprijinirea europenizării Republicii Moldova, integrarea în Uniunea Europeană și o soluție viabilă a conflictului transnistrean. Asociația a fost înființată în toamna anului 2003 de un grup de experți de renume, personalități publice și foști oficiali de nivel înalt și diplomați reuniți prin angajamentul de a contribui cu expertiza și experiența lor la o analiză cuprinzătoare a opțiunilor de politică externă ale Republicii Moldova și la formularea unei politici externe eficiente.